

Рedefинисање приступа међународне заједнице

Обраћање високог представника Валентина Инцка на конференцији парламентарних комитета земаља чланица ЕУ
Одржање замаху у имплементацији политике проширења и сусједства ЕУ

Даблин, 25. јуни 2013.

Рedefинисање приступа међународне заједнице

Даме и господо,

Дозволите да почнем тако што ћу прво захвалити организаторима ове конференције што су понудили изузетно добро планиран дневни ред и окупили учеснике у разним улогама, што омогућава информисану и продуктивну размјену идеја.

Мислим да ово одражава карактер ирског предсједавања, који је био врло професионалан и који је истовремено његовао ону врсту креативне дебате која може помоћи да се ријеше дугорочни проблеми, а посебно они са којима смо заједно суочени на нашем континенту и у властитом дворишту.

Специфичан мандат

Рекао бих да је Босна и Херцеговина специфичан случај. И мој мандат је специфичан. Он је дефинисан Дејтонским мировним споразумом и подржан низом резолуција Савјета безбједности УН-а. Мој мандат обухвата тумачење и надгледање имплементације Мировног споразума, који у себи садржи устав ове земље, као и координисање активности међународне заједнице.

Међутим, у посљедњих неколико година ОНР је почео да се повлачи са сцене. Централну улогу смо препустили Европској унији, а имамо врло енергичног и новог специјалног представника ЕУ Петера Соренсена. Мој пријатељ и ја настојимо да појачамо присутност Брисела и умањимо присутност Дејтона.

Заиста бих желио да још једном јавно кажем да веома цијеним огромну приврженост, способност, помоћ, добру вољу и енергију које он уноси у посао специјалног представника ЕУ.

Наравно, наши мандати су различити. Ја имам дејтонски мандат и мандат УН-а. Он има мандат 27 земаља. Али, мислим да постоји доста комплементарности и доста синергије.

Стратегија проширења

Из овог разлога, када говоримо о политици проширења и добросусједских односа Европске уније у контексту Босне и Херцеговине:

- Морамо разговарати о прилагођеној, циљаној стратегији којом се избјегавају и уклањају специфичне препреке настале као резултат скорашње историје ове земље;
- Такође морамо имати на уму да је интеграција БиХ у ЕУ стратешки циљ који подржава и стално истиче Европска унија;
- Успјешна интеграција Босне и Херцеговине донијеће корист не само земљи него и грађанима Европе: у ствари, ријеч је о спољнополитичком успјеху који само чека да се деси.

Посебан случај

Међутим, по мом мишљењу, Босна и Херцеговина је посебан случај. Наравно, свако би рекао: “Моја земља је посебан случај.” Али ја мислим да је БиХ заиста посебан случај. Допустите да се кратко осврнем на то.

Данас Босна и Херцеговина има низ модерних институција; има стабилну валуту, једну од најстабилнијих у регији. Има реформисано кривично и грађанско законодавство. Данас има нешто што није имала након рата – заједничку заставу, заједничку химну (још увијек немамо текст, али имамо заједничку химну), имамо граничну полицију, итд. Важно је наставити тим путем, посебно путем евро-атлантских интеграција, и важно је да се поново не отварају стара питања

која су ријешена у прошлости, попут питања територијалног интегритета и суверенитета Босне и Херцеговине.

Негативни трендови резултат су неспремности или неспособности дијела политичког естаблишмента да мијења свој ментални склоп и свој приступ политици. Њихов приоритет је власт – наравно, то је приоритет сваког политичара, али у БиХ је то искључиви приоритет, и не постоји осјећај за компромис, за дијалог, за толеранцију, што су основни принципи Европске уније.

Постоји ли алтернатива таквој политици? Постоји, и не морамо ићи далеко да је нађемо. Када је висока представница Кетрин Ештон осигурала историјски споразум између Србије и Косова у априлу, кључни актери су морали превазићи изузетан број политичких препрека и ријешити се нагомиланог терета из прошлости.

У Босни и Херцеговини препреке нису тако велике нити су отворена питања из прошлости тако тешка.

Зато вас питам: шта је лакше ријешити, питање Косова и Србије или, на примјер, питање Градског вијећа Мостара?

Или, шта је лакше ријешити, питање Косова или пресуду из случаја Сејдић-Финци у Босни и Херцеговини?

Јасно је да су непосредни изазови са којима се сусрећу политичари БиХ, релативно говорећи, скромни и лакши за ријешити.

Исто се односи и на књижење власништва над војном имовином, једини задатак који још треба завршити да би Босна и Херцеговина могла да се прикључи Акционом плану за чланство у НАТО-у.

Изазови са којима се БиХ суочава могу се лако превазићи – али су лидери БиХ одлучно показали да не желе да их превазиђу. Неуспјех се није догодио случајно. Он се догодио намјерно.

Ово је земља чији грађани желе да се придруже Европској унији,

али чији лидери су много амбивалентнији или се само декларативно изјашњавају.

И то је оно што је чини посебним случајем.

У Босни и Херцеговини мишљења грађана и мишљења лидера се размимоилазе и постоји огроман јаз између грађана и њихових лидера.

Политика успјешног проширења мора узети у обзир ово размимоилажење.

Поновно разматрање нашег ангажмана

Мислим да такође морамо поновно размотрити наш приступ у Босни и Херцеговини, а познато вам је да је Штефан Филе имао веома добро обраћање на сједници Европског парламента 22. маја. Рекао је да морамо редефинисати наш приступ. Министарка европских послова Ирске, Лусинда Крејтон, такође је говорила на истом фону.

Питање је, међутим, како редефинисати тај приступ?

Мислим да морамо поново размотрити нашу политику у задњих седам година и пронаћи нови приступ догађајима у Босни и Херцеговини. Један од њих су недавна окупљања неколико хиљада грађана на улицама у Босни и Херцеговини који су изразили своју љутњу због непостојања компетентних, поштених и ефикасних власти.

Хиљаде грађана које су прије двије седмице изашле на улицу, и који врло вјероватно то могу поново учинити у наредним седмицама, били су првенствено млади људи окренути будућности – управо они људи који су схватили и прихватили основне европске вриједности транспарентности, одговорности и свеобухватности. Ти красни људи су оставили политичаре неспремним и без ријечи. Требало би да то у потпуности уградимо у наш приступ и окончамо праксу која омогућава креаторима опструкција да одржавају утисак да су они дио

рјешења и партнери међународне заједнице.

Постављам себи питање: може ли неко ко стално заговара политику супротну европским вриједностима бити партнер Европске уније?

Успјех спољне политике

Кључни напредак у рјешавању спора између Србије и Косова, уз посредовање ЕУ, с правом се приписује одлучном политичком ангажману високе представнице Ештон.

Увјерен сам да је и у данашњој Босни и Херцеговини могуће постићи успјех једино путем креативног и јачег политичког ангажмана, уз јасне услове и предности које су изричито утемељене на европским вриједностима – вриједностима које грађани Босне и Херцеговине у потпуности разумију, док то њихови лидери још увијек нису у потпуности схватили.

Оно што ми је више него јасно, након четири године мандата, јесте да се Босна и Херцеговина не може интегрисати у Европску унију уколико истакнути политичари покушавају да одведу земљу на пут дезинтеграције. То је суштинско питање око којег морамо имати чвршћи став. Не можете се интегрисати у Европу, а подстицати дезинтеграцију у властитој кући. То је неприхватљиво.

Приликом поновног разматрања наше стратегије, требало би да размислимо о снажнијем подстицању промјена, задржавајући при томе централну улогу институција Европске уније у БиХ. То би могло обухватити неке или све од сљедећих приједлога:

- Снажније везивање финансијске подршке за постизање политичког напретка;
- Директније конфронтирање с политичким странкама и актерима који блокирају или угрожавају реформе и који промовишу подјеле;
- Спречавање поништавања резултата досадашњих активности, путем додатне афирмације улоге ОНР-а и ЕУFOR-а у

одржавању напретка постигнутог у пост-дејтонском периоду.

Даме и господо, за пет дана или 120 сати Европска унија ће бити богатија за још једног члана. Загреб и Дубровник ће бити још више европски. Задовољство ми је што су овдје с нама и два бивша министра спољних послова Републике Хрватске, Тонино Пицула и Гордан Јандроковић, јер су обојица дала огроман допринос у овом процесу проширења. Након чланства Хрватске у ЕУ, Босна и Херцеговина ће имати 1 000 километара директне границе с Европском унијом. Европска унија сада буквално куца на врата Босне и Херцеговине. С друге стране, Србија прави огроман и храбар напредак према кандидатури за чланство у ЕУ, а Црна Гора је већ завршила два поглавља у оквиру преговарачког процеса с ЕУ.

Регион иде напријед и данас имамо најбољу регионалну ситуацију у протеклих двадесет година – то је јединствена шанса за регионалну сарадњу, али и за помирење у региону. Желио бих да завршим с овом оптимистичном поруком, надајући се такође најбољем за прекрасне људе и грађане Босне и Херцеговине.